

Таким чином, вегетаційний експеримент показав високу стимулюючу дію PPP Стімпо на рослини квасолі звичайної сорту Буковинка не тільки за ростовими процесами, а й за показниками вмісту листових фотосинтетичних пігментів й активністю каталази.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анішин Л. А. Регулятори росту рослин: рекомендації по застосуванню / Л. А. Анішин, С. П. Пономаренко, З. М. Грицаєнко. – К. : ДП МНТЦ «Агробіотех», 2011. – 38 с.
2. Биологическая фиксация азота: бобово-ризобийный симбиоз: [монография: в 4-х т.] / С. Я. Коць, В. В. Моргун, В. Ф. Патыка и др. – К. : Логос, 2011. – Т. 2. – 523 с.
3. Биорегуляция микробно-растительных систем : Монография / Иутинская Г. А., Пономаренко С. П., Андреюк Е. И. и др.; Под общей ред. Г. А. Путинской, С. П. Пономаренко. – К. : Ничлава, 2010. – 464 с.
4. Василюк В. М. Активність пероксидази і каталази у сої, іноккульованої Tn5-мутантами *Bradyrhizobium japonicum* / В. М. Василюк, О. Д. Кругова, Н. М. Мандровська // Физиология и биохимия культ. растений. – 2007. – Т. 39, № 4. – С. 334-342.
5. Векірчик К. М. Відродимо цінну білкову культуру / К. М. Векірчик // Дім, сад, город. – 1991. – № 11. – С. 7.
6. Векірчик К. М. Фізіологія рослин: Практикум / К. М. Векірчик. – К. : Вища школа, 1984. – 240 с.
7. Голодна А. В. Шляхи підвищення продуктивності квасолі в умовах північного лісостепу / А. В. Голодна, В. Ф. Камінський, Д. С. Шляхтуров // Корми і кормовиробництво. – Вінниця : ТОВ ПЦ «Енозіс», 2004. – Вип. 53. – С. 63-73.
8. Грицаєнко З. М. Методи біологічних та агрохімічних досліджень рослин і ґрунту / З. М. Грицаєнко, А. О. Грицаєнко, В. П. Карпенко. – К. : ЗАТ «Ничлава», 2003. – 316 с.
9. Державний реєстр сортів рослин придатних для поширення в Україні у 2013 році : [Електронний документ] // Сайт «Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України». – Режим доступу: http://vet.gov.ua/sites/default/files/ReestrEU-2013-12-17_full.pdf. Перевірено: 14.03.2014.
10. Конончук О. Б. Практикум з агрохімії та основ землеробства для студентів біологічного напрямку підготовки : навч. посібник / О. Б. Конончук. – Тернопіль : ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2013. – 73, [3] с.
11. Патыка В. Ф. Основные направления оптимизации симбиотической азотфиксации в современном земледелии Украины / В. Ф. Патыка, Н. З. Толкачев, О. Ю. Бутвина // Физиология и биохимия культ. растений. – 2005. – 37, № 5. – С. 384-393.
12. Полянская Л.Н., Загинайло Н.И. Новые сорта фасоли // Селекция и семеноводство. – 1991, № 3. – С. 39-40.
13. Сайт «Webagronom»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://webagronom.ru>. Перевірено: 23.03.2014.
14. Сайт «АГРОБИОТЕХ»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agrobiotech.com.ua>. Перевірено: 07.04.2014.

Гбур М.

Науковий керівник – Удич З.І.

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН УЧНЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ШКОЛИ

Як відомо, якість навчально-виховного процесу значною мірою визначається тим, наскільки враховуються та реалізуються потенційні можливості навчання й розвитку кожної дитини, її індивідуальні особливості. Якими б не були фізичні чи психічні особливості, у дитини завжди є резерви для розвитку, використання яких може суттєво поліпшити якість її життя. Запорукою успішного включення школяра з особливими освітніми потребами в інклюзивне середовище є розробка індивідуального навчального плану [2].

Отже, *індивідуальний навчальний план* (ІНП) – це формальний документ, який містить детальну інформацію про дитину і послуги, які вона має отримувати. Він розробляється командою педагогів і фахівців та об'єднує їхні зусилля з метою розробки комплексної програми роботи з дитиною і, водночас, визначає, які саме послуги надаватиме кожний фахівець. Батьки є активними учасниками розробки індивідуального навчального плану, оскільки вони знають своїх дітей краще за інших. [5]

Під час створення індивідуального навчального плану головна увага звертається на розробку конкретних навчальних стратегій і підходів, а також системи додаткових послуг, які дадуть дитині змогу успішно навчатися у звичайному класі.[1]

Обов'язкові компоненти ІНП :[1]

1. *Інформація про дитину загального характеру*: ім'я дитини, її вік, адреса, телефон, імена батьків, порушення розвитку, дата зарахування дитини до школи, термін дії ІНП.

2. *Поточний рівень знань і вмінь дитини.*

3. *Цілі і завдання.*

4. *У плані визначають межі відповідальності*: хто, що, коли і як має робити.

5. *Перелік спеціальних та додаткових послуг.*

6. *Визначена кількість і тривалість занять фахівців з дитиною.*

7. *Адаптації/модифікації необхідні для реалізації цілей та завдань.*

8. *Термін дії ІНП.*

9. *Інформація про прогрес дитини.*

Зокрема, цілі ІНП можуть стосуватися знань, умінь, поведінки і мають бути чітко сформульовані, висловлені через позитивні твердження та бути зрозумілими всім, хто їх читає. Завдання – це необхідні проміжні кроки на шляху до окресленої цілі, написані зрозумілими та простими термінами.

ХІМІКО-БІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Щодо терміну дії ІНП, то зазвичай, індивідуальний навчальний план розробляється на один рік. Однак члени групи з розробки ІНП можуть у будь-який момент запропонувати провести збори, щоб модифікувати план або скласти новий. Це може виявитися необхідним, наприклад, якщо: дитина досягла поставленої мети; у дитини спостерігаються проблеми з поведінкою; у дитини виникають труднощі при досягненні визначених цілей; надійшло прохання збільшити кількість послуг дитині; дитину переводять до іншої школи. Традиційно, розробку ІНП починають одразу після приходу дитини до класу, а термін дії плану закінчується через рік. Водночас, можна варіювати цей процес, пристосовуючи його до загального шкільного планування [5].

Через певний час фахівці оцінюють успіхи дитини, визначають, наскільки ефективним є навчальний план, діляться інформацією з батьками учня. [1]

Таблиця 1.

Етапи розробки та впровадження ІНП [4]

№	Етап	Зміст
1.	Збір та обмін інформацією	Важливо на цьому етапі тримати від батьків наступну інформацію: – цілі й сподівання батьків щодо дитини; – риси характеру дитини; – здібності, інтереси та уподобання дитини; – сильні сторони й потреби; – події в родині та попередній освітній досвід, які можуть впливати на поточне навчання дитини; – останні дані анамнезу й медичні потреби.
2.	Визначення напрямку	Обираючи пріоритети, команда тим самим зосереджує увагу на тому найважливішому, що ваша дитина вивчатиме кожного року. На цьому етапі команда визначає пріоритети, спираючись на всю наявну інформацію. Для цього її учасники мають: встановити всі навчальні потреби дитини; проранжувати їх у порядку важливості; вибрати ключові на цей навчальний рік. Щоб визначити, які з навчальних потреб дитини є найважливішими, команді потрібно з'ясувати: чи потрібна дитині зараз ця навичка? Чи буде ця навичка використовуватися для навчання в інших аспектах? Чи допоможе володіння цією навичкою розвивати самостійність дитини? Чи відповідає така навчальна ціль віку дитини та року навчання? Скільки часу потрібно на засвоєння цієї навички? Наскільки корисною буде ця навичка для дитини в іншому середовищі?
3.	Розробка та оформлення ІНП	Важливою умовою реалізації ІНП є його письмове оформлення. Як правило, очікувані результати, або цілі, що зазначені в цьому документі вказують на те, чого дитина може досягти в певній сфері за означений проміжок часу впродовж навчального року. Їх часто формулюють за предметними галузями (наприклад, з мови й читання, з математики тощо) або за напрямками планування (наприклад, розвиток навичок комунікації, самообслуговування, функціональних, академічних, соціальних, поведінкових навичок та навичок великої і дрібної моторики).
4.	Впровадження та перегляд ІНП	На цьому етапі підготовки ІНП члени команди повертаються до очікуваних результатів навчання й вирішують, яким чином вони перевірятимуть досягнення поставлених цілей. Далі в роботі з учнем застосовуються відповідні стратегії викладання й оцінювання. Паралельно з цим команда регулярно переглядає зміст ІНП відносно розкладу учня (класного чи індивідуального), щоб проконтролювати систематичність впровадження ІНП в повсякденний навчальний процес.

Зазначені етапи можуть відбуватися в різній послідовності й навіть одночасно, виходячи з індивідуальних потреб учня. Наприкінці команда визначає, як часто слід збиратися впродовж навчального року. Під час таких засідань, які проводяться для контролю за виконанням ІНП, учасники обговорюють прогрес дитини в напрямі її цілей та аналізують необхідність внесення коректив. Важливо, щоб батьки також відвідували ці засідання та долучалися до обговорення успіхів своєї дитини й планування подальших кроків. Принаймні раз на рік, зазвичай наприкінці весни, команда переглядає ІНП і планує роботу на наступний навчальний рік. При підготовці нового ІНП за основу беруть інформацію, зібрану в поточному навчальному році [4].

Застосування ІНП з метою підвищення якості навчальної успішності учнів – найбільш ефективне за умови, коли: батьки є активними й рівноправними учасниками процесів планування та впровадження; ІНП використовуються як робочий документ, інтегрований у повсякденну діяльність і планування; в ІНП чітко визначено, хто відповідальний за поточну роботу з навчання дитини і хто має збирати дані про досягнутий процес; ІНП є дієвим документом, який коригується з огляду на зміни обставин у житті та з урахуванням його ефективності; ІНП передбачає використання висновків із звітів клініцистів і консультантів та їхніх рекомендацій у плануванні повсякденної роботи з учнем. [3]

Необхідно зазначити, що в випадки коли, розробка індивідуального навчального плану є недоцільним. Це стосується випадку, коли дитина має сенсорні порушення при збереженому інтелекті і потребує створення відповідних адаптацій навчальних матеріалів та колекційних занять. За цієї потреби розробляється та частина програми розвитку, яка стосується надання цих послуг та розроблення відповідних адаптацій. Насамкінець необхідно перерахувати не лише переваги, але й можливі недоліки ІНП (табл. 2.) [5]

Переваги та недоліки ІНП[3]

Переваги	допомагає забезпечити підзвітність, іншими словами особа, відповідальна за організацію навчання, має чітке уявлення про вимоги до рівня знань, умінь і навичок та працює над їх формуванням; це уможлиблює контроль проміжних результатів;
	допомагає компенсувати брак уваги в типовому навчальному плані до тих аспектів, які безпосередньо стосуються життя дітей з обмеженими можливостями;
	дає батькам змогу долучитися до формування навчальної програми для своєї дитини;
	надає певну структуру, яка спонукає членів консультативно-педагогічної команди зосереджувати увагу на тих аспектах навчання, що є важливими для дитини;
	містить рекомендації щодо методів викладання певних частин змісту програми;
	наперед визначає додаткові ресурси й види супроводу, які можуть знадобитися для передбачає певну технологію оцінювання ;
	передбачає певну технологію оцінювання слугує джерелом корисної інформації при організації переходу дитини до наступного класу чи до іншого навчального закладу.
Недоліки	Може призводити до ізоляції дитини у класі;
	посилає навантаження на вчителя, якому доводиться виконувати більше паперової роботи;
	часто не містить чітких посилань на те, яким чином він пов'язаний із загальним навчальним процесом та вимогами щодо рівня навчальних досягнень;
	закріплює уявлення, ніби діти з інвалідністю від початку відрізняються від інших дітей ;
	містить вузькоспрямовані й тривіальні завдання ; також часто зосереджений переважно на практичних цілях, досягнення яких дитина може продемонструвати своєю поведінкою; в більшості випадків орієнтований не на освіту в широкому розумінні, а на механічне відпрацювання навичок;
	не передбачає особистісно орієнтованого підходу й натомість має директивний характер, що майже не залишає можливості для врахування інтересів самого учня . Крім того, багато дітей навіть не мають достатнього уявлення про те, що входить до їхніх ІНП.

Описуючи позитивні сторони індивідуальних навчальних планів та зазначаючи багато їхніх недоліків, науковці та практики закликають до їх переоцінки в світлі нових напрямів і пріоритетів у вивченні цієї проблеми. Однак, незважаючи на численні недоліки застосування ІНП, більшість з них можна нівелювати, якщо такий план є гнучким робочим документом і коригується в контексті повсякденного загального навчального процесу у звичайному класі. Попри свою недосконалість, ІНП за умови його ретельної розробки й впровадження, допоможе інтегрувати учнів, чії навчальні потреби та можливості суттєво відрізняються від потреб інших дітей у класі.[3]

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Найда Ю. Методичні рекомендації щодо впровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах у 2013-2014 навчальному році. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/method/technol/1737/>
2. Бабак Т.С. Організація навчально-виховної роботи в інклюзивних класах / Бабак Т.С., А.В. Лаврінченко, Н.О. Федорова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: inkluzkoipppo.edukit.kr.ua/Files/downloads/T.C.Бабак.doc
3. Канадсько-український проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.education-inclusive.com,http://www.ussf.kiev.ua>
4. Працюємо разом: дитина з особливими потребами в школі. Довідник для батьків. Досвід Канади: посіб. – К.: Паливода А.В., 2012. – 50 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ussf.kiev.ua/data/Canada/Canada/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%8E%D1%94%D0%BC%D0%BE%20%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%BC.pdf>.
5. Методичні рекомендації щодо впровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах у 2013-2014 навчальному році.:[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://education-trost.at.ua/load/metodichni_materiali/metodichni_rekomendaciji_shhodo_vprovadzhennja_inkluzivnogo_navchanja_u_zagalnoosvitnikh_navchalnih_zakladakh_u_2013_2014_navchalnomu_roci/9-1-0-88.

*Бойко В.
Науковий керівник – Удич З.І.*

АСИСТЕНТ УЧИТЕЛЯ В ІНКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ: КВАЛІФІКАЦІЙНІ ВИМОГИ ТА ЗАВДАННЯ

Отримання якісної освіти є невід'ємним правом кожної дитини, яке закріплене в основному законі України – Конституції України, та інших законодавчих документах. Діти, що навчаються у інклюзивних класах, мають особливі потреби. Всі педагоги повинні з добротою ставитись до цих дітей, розуміти їх інтереси, прислухатись до їхньої думки. Звичайно, щоб виконати всі завдання, які постають перед ними,